

ПРАКТИЧНА РОБОТА №1

Тема заняття: розв'язування вправ за темою «Теорія хімічної будови О.М. Бутлерова. Класифікація, номенклатура і структурна ізомерія органічних сполук. Хімічний зв'язок і взаємовплив атомів в органічних сполуках».

Мета заняття: навчитися розв'язувати вправи за темою «Теорія хімічної будови О.М. Бутлерова. Класифікація, номенклатура і структурна ізомерія органічних сполук. Хімічний зв'язок і взаємовплив атомів в органічних сполуках».

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

Повторити матеріали лекцій за відповідними темами.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

I. Тестові завдання

1. Укажіть від чого залежать властивості органічних сполук:

- а) від якісного складу молекул;
- б) від якісного та кількісного складу молекул;
- в) від якісного та кількісного складу і від просторової будови молекули;
- г) від якісного та кількісного складу, просторової будови молекули та від взаємного впливу атомів.

2. Укажіть несправедливі твердження:

- а) органічні сполуки не можуть бути добуті з неорганічних;
- б) валентність атому Карбону в молекулі C_2H_6 дорівнює III;
- в) не може бути речовин з однаковою формулою, але різною будовою;
- г) для Карбону в органічних сполуках характерна валентність, що дорівнює IV.

3. Укажіть клас органічних сполук, який відповідає загальній формулі $R-NH_2$:

- а) аміді;
- б) нітрили;
- в) нітросполуки;
- г) аміни.

4. Укажіть клас органічних сполук, який відповідає загальній формулі $R-O-R$:

- а) спирти;
- б) етери;
- в) альдегіди;
- г) естери.

5. Укажіть тип хімічного зв'язку, який найбільш характерний для органічних сполук:

- а) йонний;
- б) металічний;
- в) водневий;
- г) ковалентний.

6. Укажіть твердження, які справедливі для гомологів:

- а) розрізняються значеннями молярних мас;
- б) можуть розрізнятися за хімічними властивостями;

- в) розрізняються за складом на одну або декілька груп CH_2 ;
г) мають однакову загальну формулу для всіх членів гомологічного ряду.

7. Більшість органічних речовин легкоплавкі, так як мають кристалічну решітку:

- а) йонну;
б) металічну;
в) атомну;
г) молекулярну.

8. Вільним радикалом називається частинка, що містить:

- а) неспарений електрон та негативний заряд;
б) неспарений електрон;
в) неспарений електрон та позитивний заряд;
г) неподілену електронну пару та негативний заряд.

9. При несиметричному (гетеролітичному) розриві зв'язків утворюються:

- а) вільні радикали;
б) електронейтральні частинки;
в) катіон й аніон;
г) дві заряджені частинки.

10. При симетричному (гомолітичному) розриві зв'язків утворюються:

- а) радикал і катіон;
б) катіон й аніон;
в) два радикали;
г) дві електронейтральні частинки.

11. Ізомери відрізняються між собою:

- а) фізичними властивостями;
б) будовою молекул;
в) значенням молярних мас;
г) всі попередні відповіді невірні.

12. Для ізомерів однакові:

- а) значення молярних мас;
б) фізичні властивості;
в) структурні формули молекул;
г) як якісний, так і кількісний склад молекул.

13. Укажіть до якого типу органічних кислот відносяться аміни:

- а) ОН-кислоти;
б) SH-кислоти;
в) NH-кислоти;
г) СН-кислоти.

14. Укажіть до якого типу органічних кислот відносяться спирти:

- а) ОН-кислоти;
б) SH-кислоти;
в) NH-кислоти;
г) СН-кислоти.

15. Укажіть символ, яким позначаються реакції вільнорадикального заміщення:

а) S_E ;

б) S_N ;

в) S_R ;

г) A_R .

16. Укажіть символ, яким позначаються реакції електрофільного приєднання:

а) A_E ;

б) S_E ;

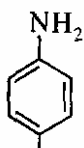
в) A_N ;

г) A_R .

II. Вправи за темою

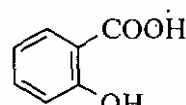
«Класифікація, номенклатура і структурна ізомерія органічних сполук»

1. Укажіть, які функціональні групи входять до складу наведених нижче лікарських препаратів і до яких класів органічних речовин належать ці сполуки:

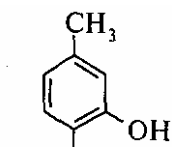
1) COOH (*n*-амінобензойна кислота);

3) $\text{C}_2\text{H}_5\text{-O-C}_2\text{H}_5$ (діетиловий ефір);

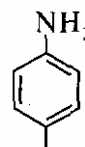

2) (саліцилова кислота);

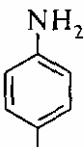
4) $\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$ (етиловий спирт);

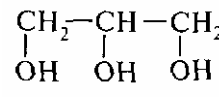
5) (ТИМОЛ);

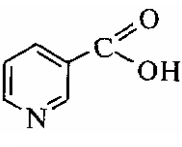
6) (сульфанілова кислота);

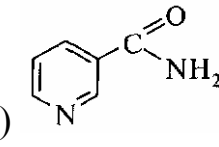
7) (стрептоцид);

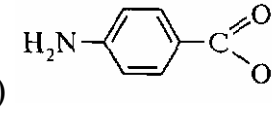
8) (гліцерол);

9) (нікотинова кислота);

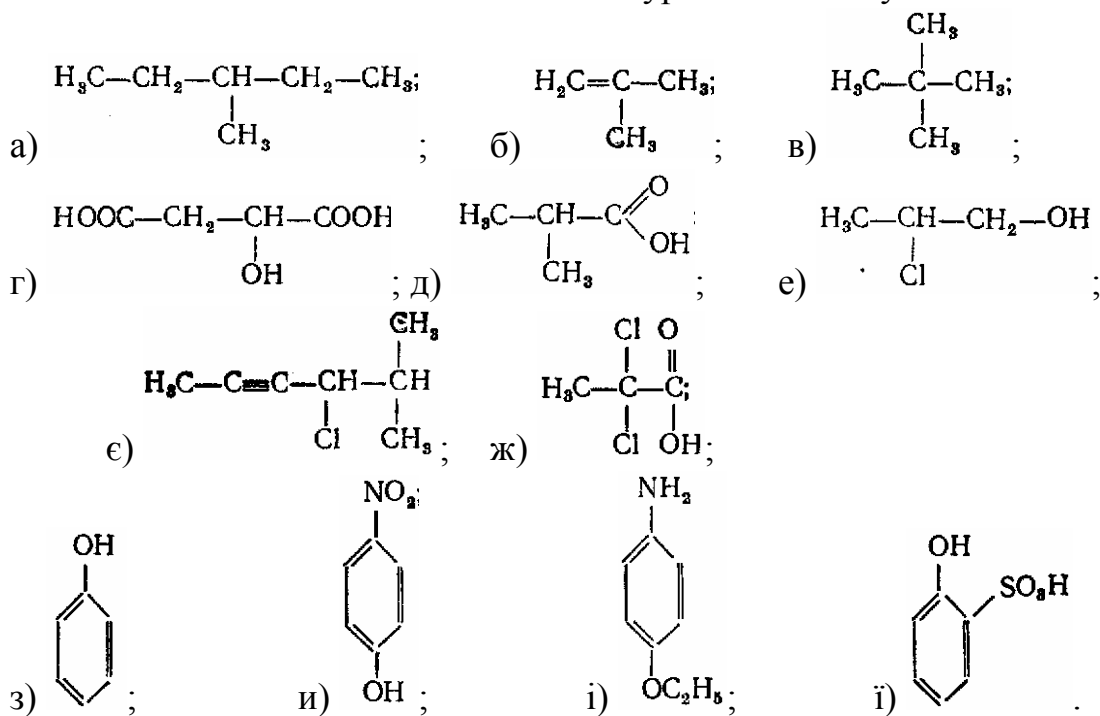
10) (нікотинамід);

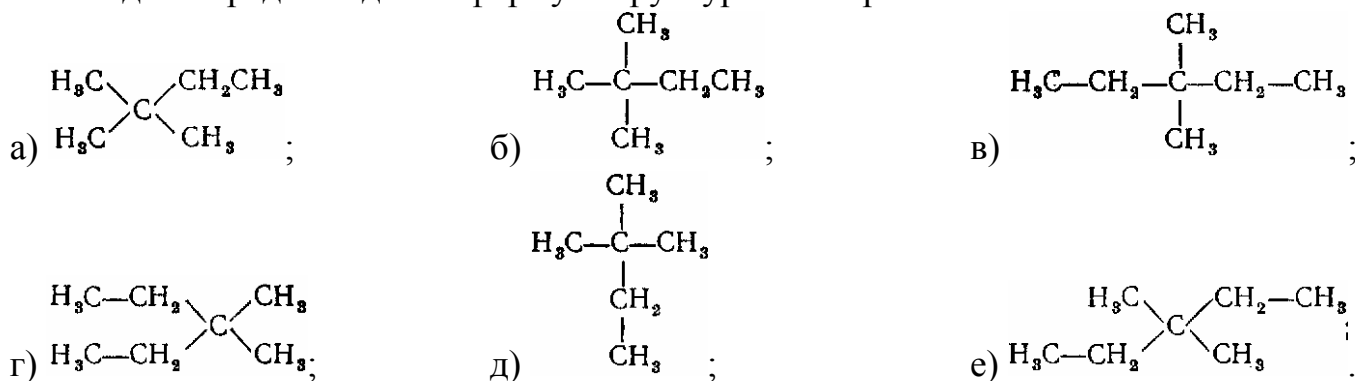
11) (анестезин).

Визначте в цих сполуках старшу функціональну групу, основоположну структуру і назвіть їх за замісничовою номенклатурою ІЮПАК.

2. Назвіть за систематичною номенклатурою такі сполуки:

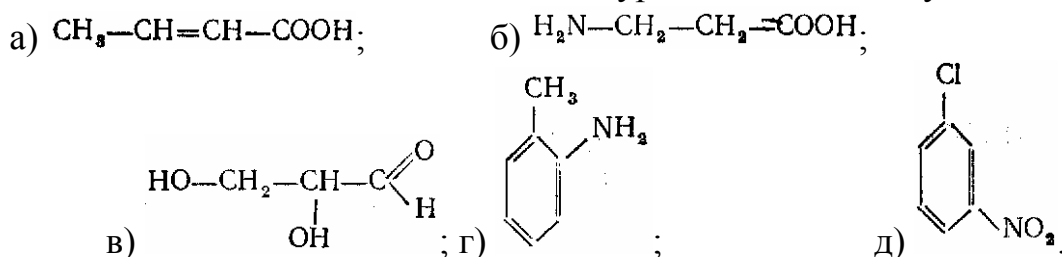

3. Знайдіть серед наведених формул структурні ізомери:

Назвіть ці сполуки за міжнародною номенклатурою.

4. Назвіть за замісничовою номенклатурою ІЮПАК сполуки:

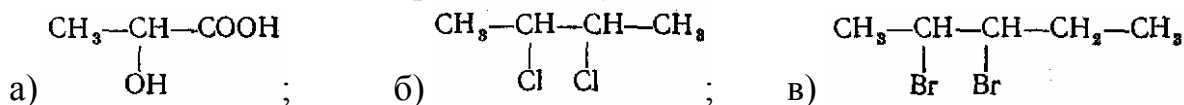
5. Наведіть структурні формули всіх ізомерних гексанів і назвіть їх за раціональною і міжнародною номенклатурами.

6. Напишіть структурні формули таких сполук:

- 1) 2,2,4-триметилпентан;
- 2) 2-хлоропропан;
- 3) 3-бромогексан;
- 4) 3-етил-2-метил-3-хлорогексан;
- 5) 2-метилбут-2-ен;
- 6) нітробензен;
- 7) 2-хлоропропанова кислота;
- 8) нафталін-2-сульфокислота;
- 9) 2-метилбута-1,3-дієн;
- 10) 3-оксобутанова кислота;
- 11) пропандіова кислота;
- 12) 3,4,4-триметилпент-2-ен;
- 13) 3,3-диметилбут-1-ін;
- 14) 2,3-дигідроксибутанова кислота;
- 15) 2-бromo-4-нітрофенол;
- 16) N,N-диметиланілін;

- 17) 5-етил-2-метилгепт-3-ін; 18) метилдіізопропілметан;
 19) пропан-1,2-діол; 20) пропан-1-тіол;
 21) етаналь; 22) пропанон;
 23) *трет*-бутилізопропілметан; 24) циклобутан.

7. Наведіть оптичні ізомери для сполук:

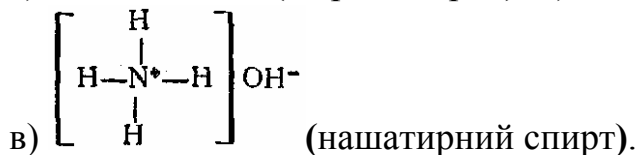
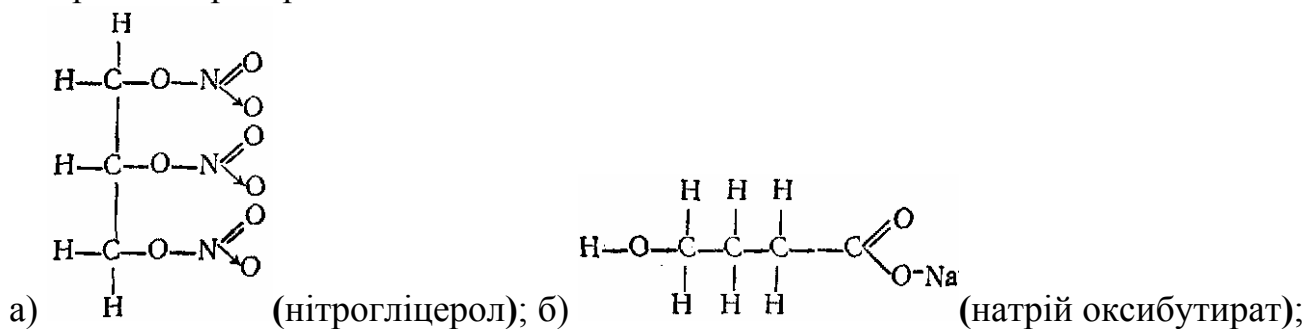

8. Напишіть структурні формули сполук: а) бут-2-ен; б) бут-2-ін; в) 1,1-дихлоропропен; г) 1,2-дібромпропен; д) 1,1-диметилциклопропан. Визначте, для яких із наведених сполук характерна *цис*-, *транс*-ізомерія.

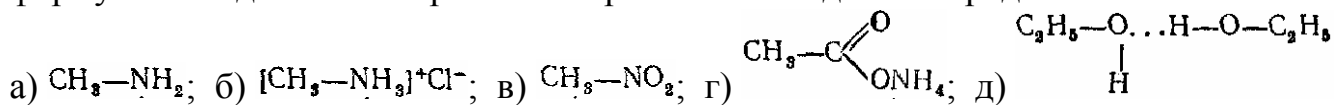
III. Вправи за темою

«Хімічний зв'язок і взаємовплив атомів в органічних сполуках»

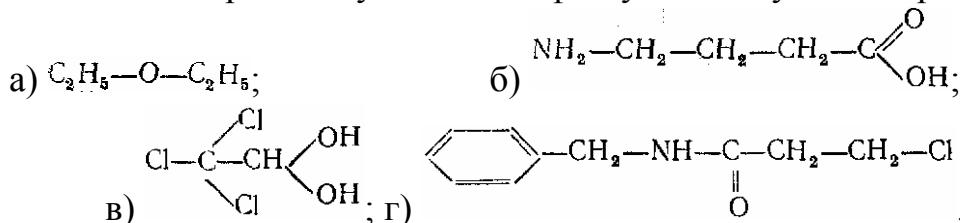
1. Вкажіть типи хімічних зв'язків у наведених нижче структурних формулах лікарських препаратів:

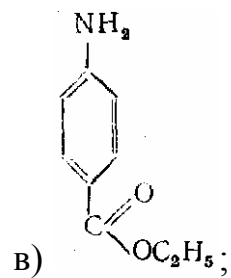
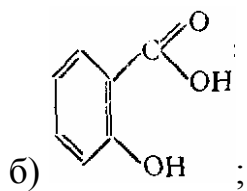
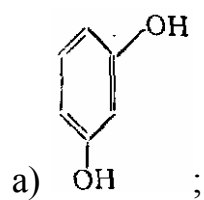
2. Укажіть, які типи хімічних зв'язків наявні в наступних сполуках, доповнивши формули неподіленими парами електронів і необхідними зарядами:

3. Покажіть прояв індуктивного ефекту в молекулах лікарських препаратів:

4. Покажіть дію позитивного і негативного мезомерного ефектів у молекулах таких лікарських препаратів:

5. Визначте кислотні та основні центри в таких сполуках:

